

Zondag 22 april 2018

– Goede Herder zondag –

Als schaap herder Jezus volgen

Bij Johannes 10 : 11 – 16

Vorige week hebben we gehoord over Petrus die door de opgestane Heer werd opgeroepen op Hem te volgen. En met Petrus was die oproep ook aan ons gericht. En dan komt ook de vraag op: hoe volgen wij? En een eerste begin van een antwoord vinden we wellicht in de lezing van vandaag. Dat we als schapen de herder volgen.

Misschien vindt u het niet eens zo prettig om met een schaap vergeleken te worden.

Want dat is toch de suggestie die van de twee Bijbellezingen van vandaag uitgaat: dat wij de schapen zijn en dat degenen die leiding aan ons geven – bij Ezechiël zijn dat de koningen van Israël - herders zijn.

Maar als iemand tegen mij zegt dat ik schaapachtig lach, voel ik mij niet meteen gevlaid.

En we zullen ons ook niet graag laten aansporen tot kuddegedrag. De meesten van ons zullen er niet blij mee zijn om voor een kuddedier of een mak schaap uitgemaakt te worden.

Maar misschien vraagt u zich allereerst wel af of het beeld dat ons in de twee Schriftlezingen van vandaag wordt voorgehouden, nog wel van deze tijd is.

Wij kennen herders toch alleen nog maar als vertegenwoordigers van een folkloristisch, bijna uitgestorven beroep?

Het valt dus niet mee iets te begrijpen van de beeldspraak die Ezechiël en Johannes in de lezingen van vandaag gebruiken. Die beeldspraak komt uit een verdwenen agrarische cultuur, uit een samenleving van herders en nomaden, uit een wereld waarin het vee een waarborg was voor leven en welzijn en waarin de rijkdom van een persoon werd afgemeten aan de omvang van zijn kudde. Wie goed voor zijn kudde zorgde, wie oog had voor elk dier in zijn stal, zo iemand zou ook goed voor mensen kunnen zorgen, zo iemand zou ook oog hebben voor elk mens. Zo'n herder zou niemand verloren laten lopen, zo'n herder zou geen enkel schaap aan zijn eigen lot overlaten.

Daarom is het beeld van de herder in de bijbelse geschriften bijna vanaf het begin aanwezig.

In ons gewone leven hier in Nederland, komen we herders niet vaak tegen - ik tenminste niet. In onze verstedelijkte samenleving is de herder een bijzonderheid. Hoewel het er, denk ik, tegenwoordig weer wat meer worden. Ook hier in het Gooi is er een schaapskudde met herder.

Hoe anders was dat in voorbije eeuwen.

In het Oude en Nieuwe Testament horen wij vaker over herders: over Jakob die het vee van zijn schoonvader hoedde, en Rachel zijn vrouw, een herderin. En Mozes heeft ook het vee gehoed van zijn schoonvader Jetro. En dan is er nog David die als jongen zorgde voor het vee van zijn vader. Over goede én slechte herders vertellen de profeten, over leiders die zichzelf in dienst stellen van het volk én over leiders die slechts uit eigen belang handelen.

De machthebbers doorstaan vaak slecht de toets der kritiek. Hun gedrag wordt gemeten aan het handelen van de goddelijke herder: zoals God herder is voor zijn volk, zó horen jullie te herderen, zeggen de profeten tot de machthebbers.

De oudtestamentische verhalen over de herders, de profetieën over de goede en slechte herderlijke kwaliteiten van de leiders van het volk, de psalmen over de goddelijke herder: het klinkt allemaal mee in het verhaal uit Johannes, waar Jezus spreekt over zichzelf als de goede herder. Als wij die woorden horen, denken we misschien ook aan de gelijkenis van het verloren schaap in het evangelie van Lucas.

Maar alles wat meeklinkt brengt ons ver van de concrete werkelijkheid van herders in bijbelse tijden.

Alle idealisering van het herderschap in de kunst - in muziek en poëzie - geven ons misschien het idee van een

rustig leventje, een beetje liggen in het veld in de zon terwijl de schapen rustig grazen.

Maar herderen is een hard vak, vol risico's en met grote verantwoordelijkheden voor het welzijn van de schapen. Je bent lang van huis, moet voortdurend alert zijn, gevaren loeren van alle kanten: rovers en roofdieren, zoals de wolf die door Jezus genoemd wordt. Het is allemaal reëel gevaar. En daar kwam nog bij dat het beroep van herder niet hoog aangeschreven stond - zodra je wat geld had, liet je een ander je kudde hoeden. En met déze herder - niet die van dat lieflijke poëzieplaatje - maar met de concrete herder uit het harde leven wordt God vergeleken. God is een herder, die zorgt voor zijn schapen, waakzaam en trouw.

Het beeld van de goede herder spreekt tot de verbeelding. Al in de catacomben zijn afbeeldingen van Jezus als herder gevonden. En als mensen - ook wij - vervolgens verder gaan denken over wat het betekent als we zeggen dat God onze herder is, dan blijkt dat we vaak hele verschillende ervaringen hebben, dat het beeld verschillende reacties oproept.

Waar de één moet denken aan de zorg en bezorgdheid van de herder, ziet een ander hetzelfde gedrag als betuttelend en overheersend. De schapen hebben geen eigen wil, volgen slechts de herder, ja mogen zelfs niet anders. Volgens sommigen past dat beeld niet meer: autonome mensen zoals wij, die kún je toch niet

vergelijken met schápen, met mákke schapen. Je moet zélf denken, blind navolgen leidt slechts tot vernietiging.

En eerlijk is eerlijk: deze mensen hebben wel een punt. Maar toch, ik zie mezelf als volgeling van de goddelijke herder niet als willoos, mak beest. Beeldtaal heeft nu eenmaal zijn grenzen. Als ik God herder noem, wil ik daarmee zeggen dat God in bepaalde opzichten als een herder is, dat ik God zo heb ervaren. Er zijn echter goede herders én er zijn huurlingen, zoals Jezus in het evangelie van Johannes vertelt.

De slechte herder laat zijn schapen in de steek als de wolf komt, maar de goede blijft, offert desnoods zijn eigen leven en ként zijn schapen. "Ik ken de mijne en de mijnen kennen mij", zegt Jezus. Dit is geen oppervlakkig kennen, zoals in ons woord kennissen. Het is ook geen kennen in de zin van kennis, van weten. Nee, dit kennen duidt op vertrouwen, op een diepe verbondenheid met elkaar.

Kennen en luisteren - het zijn de eigenschappen van de schapen volgens Jezus in Johannes 10. Daarmee zijn het geen makke beesten die zonder enig nadenken volgen - nee, het beeld van de goede herder is juist zo sterk omdat we geen makke schapen zijn. We gaan vaak onze eigen weg, dwalen wat af, zoeken nieuwe uitdagingen en wat is er dan heerlijker dan te weten dát er een herder is die ons volgt, die ons zoekt - óók als we misschien verkeerde wegen bewandelen.

Een herder wiens staf ons niet straft maar beschermt,
wiens stok geen tranen van pijn opwekt, maar slechts
troost wil bieden; een herder die ons kent, in alles wat we
ondernemen, met onze successen en fouten, in ons slagen
en falen en die desondanks onze herder wil zijn.

Dat vieren wij op deze vierde paaszondag.
Jezus is de goede Herder.

Hij heeft het leven, is het leven en geeft ons dat leven.
Hem volgen, Hem vertrouwen. Dat mogen we doen in
alle vrijheid.
Hij roept ons. Om Hem te volgen en om ook te herderen.
Er te zijn voor de ander. En daarbij hoeven we niet meer
te doen dan we aan kunnen.

Maar laten we het wel vol inspiratie doen, elkaar met
blijdschap omringen, omdat we weten van een goede
herder.

En dat dat voorbeeld van de goede herder ons zal
inspireren om elkaar te vinden en voor elkaar op te
komen.

Jezus als de goede herder is iemand die zijn schapen bij
name kent en verder brengt, naar buiten, de wijde wereld
in. Jezus, de goede herder, getuigt met zijn leven van een
onvoorwaardelijke liefde.

En navolging van de goede herder bestaat ook uit het
elkaar herderen, naar elkaar omzien.

Want we zijn geroepen tot één kudde, hoe verschillend we ook mogen zijn. Als leden van deze ene kudde mogen we delen in de gezamenlijke bestemming: leven in gerechtigheid, een leven in liefde.

Of zoals Karel Eykman in zijn herdichting van Psalm 23 zegt:

Was ik een schaap, was Hij mijn herder.

Was ik een schaap, bracht Hij mij verder.

Hij wist waar groen grasland was en fris helder water.

Ik voelde mij goed, kon op Hem bouwen.

Ik kreeg weer moed, had weer vertrouwen.

Was ik een schaap, dan wist ik het wel. (lied 23d)

Of u een mak schaap wilt zijn, of niet, dat mag u zelf bepalen. Maar ik hoop dat we samen een enthousiaste kudde blijven.

Loosdrecht, 22 april 2018

Gereformeerde Kerk

Hillegonda Ploeger